

362. Запішыце сказы, замяняючы дзеепрыслоўем спачатку першы дзеяслоў, затым — другі. Як змяняецца сэнс сказа? Ці заўсёды магчыма такая замена? Чаму?

1. Павел схапіў плашч-накідку і выбег пад дождж. 2. Дзеці з нецярпеннем чакалі бацьку і прыслухоўваліся да кожнага кроку ў двары. 3. Пятрусь Рыбка зацікавіўся біялогіяй і наведваў батанічны сад. 4. Вайсковец перайшоў дарогу і спыніўся на аўтобусным прыпынку.

363. Дапоўніце сказы, выбраўшы адзін з варыянтаў, што дадзены ў дужках. Абгрунтуйце свой выбар. Запішыце сказы, якія ў вас атрымаліся, і падкрэсліце адасобленыя акалічнасці.

1. Пачуўшы падазроны шорах, ... (нам стала трывожна, мы ўстрыможыліся). 2. Гуляючы па лесе, ... (сустрэлася мноства незнаёмых дзецям раслін; дзеці сустрэлі мноства незнаёмых раслін). 3. Ідучы на экзамен, ... (мне было боязна незвычайна; я баялася незвычайна). 4. Пад'язджаючы да Мінска, ... (можна ўбачыць высозныя гмахі дамоў; мы ўбачылі высозныя гмахі дамоў). 5. Чытаючы аповесць А. Бадака «Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца», ... (ёсць шмат чаму павучыцца ў герояў; мы можам многаму павучыцца ў герояў).

364. Выканайце тэставыя заданні па тэме «Сказы з адасобленымі акалічнасцямі».

§ 44. Сказы з адасобленымі ўдакладняльнымі членамі, знакі прыпынку

365. Прачытайце сказы. Вызначце, у якіх сказах акалічнасці з'яўляюцца аднароднымі, а ў якіх — удакладняюць змест іншых акалічнасцей. Якое значэнне ўдакладняецца ў сказах?

1. Над зямлёй, над жоўтымі пяскамі сонца разгараецца^с ярчэй (А. Звонак). 2. І ў садзе, і на рацэ стаяла дзівосная цішыня (А. Кулакоўскі). 3. На ўзгорку^{сп}, між ліпавага парку, бялеў двухпавярховы^{сп} будынак (П. Броўка). 4. Увесь гэты дзень, цэлы вечар і ноч не меў Максім супакою (Я. Колас). 5. У маі, на Міколу, помню я, дарыла аднакласніку Міколу тры^м гронкі бэзу вучаніца школы, Анюта — сямікласніцы імя (М. Аўрамчык).

366. Да падкрэсленых членаў сказа падбярэце ўдакладняльныя акалічнасці месца і часу. Запішыце, выдзяляючы ўдакладняльныя акалічнасці коскамі.

1. Недалёка ад Мінска (д з е і м е н н а ?) нарадзіўся класік беларускай літаратуры Янка Купала. 2. Раніцай (к а л і і м е н н а ? у к о л ь к і г а д з і н ?) сіноптыкі паведамілі аб надвор'і на бягу-чы тыдзень. 3. Учора (к а л і і м е н н а ? у к о л ь к і г а д з і н ?) я сустрэў на вакзале (д з е і м е н н а ?) свайго даўняга знаёмага.

У сказе можа быць дзве і нават тры акалічнасці, якія адказваюць на адно і тое ж пытанне, але не з'яўляюцца аднароднымі; яны лічацца ўдакладняльнымі, паколькі кожная наступная акалічнасць канкрэтызуе змест папярэдняй, абмяжоўвае і звужае яе значэнне: *Дзесьці высока-высока, за самымі хмарамі, курлыкалі журавы* (М. Лынькоў). *Там, удалечыні, каля лесу, раскінулася прырэчная лагчына* (Ц. Гартны).

Адасобленыя ўдакладняльныя акалічнасці выражаюцца назоўнікамі з залежнымі словамі ці без іх і прыслоўямі: *Там, за дуброваю, жнейкі-красуні звоняць сярпамі сталёвымі* (П. Трус). *Будынак упрыгожылі хараша, па-святочнаму* (Т. Хадкевіч).

Удакладняльныя акалічнасці ў вусным маўленні выдзяляюцца паўзамі і вымаўляюцца павышаным тонам. На пісьме яны выдзяляюцца коскамі:

Тут, // ↗ на палянцы, // ↗ сярод цёмнага лесу, панавала незвычайная цішыня (З. Бядуля).

З а ў в а г а. Калі другая акалічнасць мае больш шырокае значэнне, чым першая, то адасаблення не адбываецца: *Зусім інакш ішло жыццё ў сасняку за горадам, дзе быў штаб фронту* (І. Мележ).

Адасобленыя ўдакладняльныя акалічнасці часцей ужываюцца ў мастацкім і публіцыстычным стылях, радзей — у гутарковым.

367. Прачытайце тэкст. Вызначце, ці ёсць у ім удакладняльныя акалічнасці. Чым яны адрозніваюцца ад аднародных акалічнасцей?

Поле ўрадлівае працы не шмат патрабуе,
Толькі ў жніво ды ў касьбу і на ніве, і ў лузе
Бела ад хустак, намітак*, кашуль і бравэрак*.

Па сенажацях, гаях і па ялавых* гонях
Коні пасуцца, а скрозь на прыволлі, на ўзлессі,
Статак скарбовы амаль што купаецца ў травах.
М. Гусоўскі.

368. Прачытайце. Спішыце сказы з удакладняльнымі акалічнасцямі. Вызначце, чым яны выражаны, што абазначаюць. Растлумачце пастаноўку знакаў прыпынку.

1. Учора, пад вечар, сыпануў дробны і халодны дождж (*І. Шамякін*). 2. Адказ са штаба прыйшоў хутка, праз дзве з паловай гадзіны (*В. Быкаў*). 3. Перада мною на сталё, сярод іншых кніжак, пяць аднолькава аформленых важкіх тамоў, быццам пяць самавітых^м, напакаваных^с незвычайным скарбам куфраў (*У. Ягоўдзік*).

369. Спішыце, устаўляючы прапушчаныя літары і расстаўляючы знакі прыпынку. Назавіце ўдакладняльныя акалічнасці. Чым яны выражаны?

1. Дома ў бацькоўскай хаце заўсёды адчуваеш супакой (*А. Бадак*). 2. Да вёскі было недалёка нейкіх вёрст пяць (*В. Шырко*). 3. Недзе тут у лесе між негустых таўшчэзных хваін павінна была трапіцца яму старая даро..ка^{сн} (*В. Быкаў*). 4. Там за вёскай у полі дзве стаялі таполі (*Я. Купала*). 5. Каля хаты пад бяро..кай штось каліне шэпча змрок (*М. Машара*). 6. Ціхай ранічкай да сонца хлопчык выбраўся з двара^{сн} (*Я. Колас*). 7. Высока праз усё неба цягнулася вузкая хмарка (*М. Лынькоў*).

370. Развіце сказы ўдакладняльнымі акалічнасцямі месца і часу. Запішыце новыя сказы, расстаўляючы знакі прыпынку.

1. У пачатку чвэрці ... у наш клас прыйшла новая вучаніца. 2. Тут ... змрок здаваўся яшчэ гусцейшым. 3. За паваротам ... паказаўся купал царквы. 4. Возера робіцца асабліва прыгожым на світанні ... 5. Унізе ... глуха бурліў ручай. 6. Сёння ... адбудуцца заняткі гуртка «Роднае слова».

371. Складзіце і запішыце сказы, выкарыстоўваючы ў якасці ўдакладняльных акалічнасцей наступныя спалучэнні слоў.

Позна вечарам, каля адзінаццаці гадзін; у скверыку, ля тэатра імя Янкі Купалы; на наступны дзень, гадзіны ў дзве; каля клуба, на клумбах; сёння, 21 лютага.

372. Прачытайце сказы. Вывзначце сказы з аднароднымі і ўдакладняльнымі акалічнасцямі. У чым цяжкасць адрознення гэтых акалічнасцей? Растлумачце пастаноўку знакаў прыпынку ў гэтых сказах.

1. (Ж а л і?) Ранняя вясной (д з е?) у гаі расцвітаюць пралескі.

2. (А д к у л ь?) Здалёк, (а д к у л ь і м е н н а?) з цішы заснежаных дрэў, з сіняй цішы, пачалі далятаць ціхіх галасы.

3. (Я к?) Праз пушчы, (я к?) праз лугі вяртаецца хлопец дадому.

373. Прачытайце тэкст. Спішыце, расстаўляючы, дзе трэба, знакі прыпынку. Растлумачце іх пастаноўку. Ці могуць быць варыянты?

Пахаджае рупліва
па скверы па снезе
Грак штаны падкасаўшы: турбуе вясна;
Ад Херсона на поўнач
праз стэпы й Палессе
Пяцьдзясят^а кіламетраў штодня
праходзіць яна.

А. Русецкі.

374. Прачытайце тэкст, знайдзіце сказы з удакладняльнымі акалічнасцямі. Спішыце, расстаўляючы, дзе трэба, знакі прыпынку.

З першымі тактамі «Ветрыка» Дубатоўк стукнуў абцасамі і пайшоў^а крокам, то з правай, то з левай нагі.^{сн} І яго туша рухалася нечакана лёгка спачатку прыстукваючы абцасамі пасля кожных трох крокаў а пасля проста так, на цыпках. А поруч з ім плыла Надзея проста плыла ў паветры залацістая белая блакітная як райская птушка і вэлюм яе віўся ў паветры.

Пасля яны круціліся плылі то збліжаючыся то аддаляючыся то перасякаючы адзін аднаму шлях.^п

Гэта быў сапраўдны «Ветрык», які паступова пераходзіў у буру, і вось толькі круціўся ў паветры вэлюм мільгацелі ногі...

І тут туша памчалася^а наперад загрузкала абцасамі па-кацячы мякка пачала заносіцца ў паветра стукваючы ў ім нагой аб нагу.^п А поруч плыла яна лёгкая ўсмяшлівая вялікасная.^п

Гэта было сапраўднае дзіва, нябачаны цуд: два чалавекі ў старажытных вопратках стваралі перад намі гэту казку^a (*Паводле У. Караткевіча*).

@ Гл. оперу У. Солтана ў 2-х дзях паводле аповесці У. Караткевіча «Дзікае паляванне караля Стаха».

Якія танцы любіце вы? Паспрабуйце апісаць адзін з іх.

Для апісання танца можна выкарыстаць матэрыял «Прыгожы танец як частка візуальнага мастацтва».

375. Выканайце тэставыя заданні па тэме «Сказы з адасобленымі ўдакладняльнымі членамі сказа».

376. Устаўце ў тэкст на месцы пропуску адасобленыя члены сказа.

Рака шалела. Нізавыя парывы вятрыскі раскалыхалі вялікія ... хвалі. Яны каціліся супраць плыні Хвалі ішлі адна за адной, і процілеглы бераг губляўся ў навальнічнай цемры. Але і адтуль ... далятаў усхваляваны, нізкі гук вады. Рака таўклася ў берагі Праз пляму святла на вадзе слізгануў на хвалях дзіравы кошык, потым — цэлае дрэва ..., Дзіўна было бачыць на яе ... галінах, якія круціліся ... два ці тры яблыкі (*Паводле У. Караткевіча*).

Д л я д а в е д к і: *шоргаючы белымі грабянцамі; са змроку; у рост чалавека; апырсканых пенай; то знікаючы пад вадой, то зной выплываючы; хочучы вырвацца з іх; яблыня, вымытая з каранямі.*

● Параўнайце зыходны тэкст і тэкст, запісаны вамі. Якую сэнсава-стылістычную ролю выконваюць адасобленыя члены сказа ў мастацкім тэксце?

377. Спішыце сказы, расставіваючы, дзе трэба, знакі прыпынку. Растлумачце іх пастаноўку.

1. Кожнае лета Колас выязджаў у якую-небудзь вёску звычайна ў Пухавіцкі раён бліжэй да лесу да Свіслачы (*Я. Брыль*). 2. Там далёка на тым беразе мусіць на старой сівой званіцы^п прагудзеў мілагучны звон (*М. Лынькоў*). 3. Кудлатыя нізкія хмары бясконцаю кудзеляю* расціраліся па небе сеючы халодным дажджом і дробным градам (*Я. Колас*).

378. Прачытайце тэкст. Вызначце яго тэму і асноўную думку. Ахарактарызуйце стыль, тып, кампазіцыю тэксту. Складзіце яго план.

● Назавіце сукупнасць прыёмаў, выяўленчых (лексічных і стылістычных) сродкаў, выкарыстаных аўтарам:

1) вызначце: а) метафары (II, IV абзацы); б) параўнанні (II, III абзацы); в) эпітэты (II, III, VIII абзацы);

2) знайдзіце: а) антонімы (II, IX абзацы); б) фразеалагізмы (VI, VIII абзацы); в) сінонімы.

● Ахарактарызуйце сінтаксічны лад тэксту:

1) вызначце спосабы і сродкі сувязі сказаў у тэксце (I, II, V, VI абзацы);

2) вызначце ролю аднаастаўных сказаў (I абзац); няпоўных сказаў (II абзац); простых ускладненых сказаў з адасобленымі членамі; клічных сказаў (IX, X абзацы);

3) знайдзіце сказы з адваротным парадкам слоў і вызначце іх сэнсавую ролю (VI абзац).

● Якія яшчэ моўна-выяўленчыя сродкі, выкарыстаныя аўтарам, ёсць у тэксце? Назавіце іх.

Слава продкаў не згасла

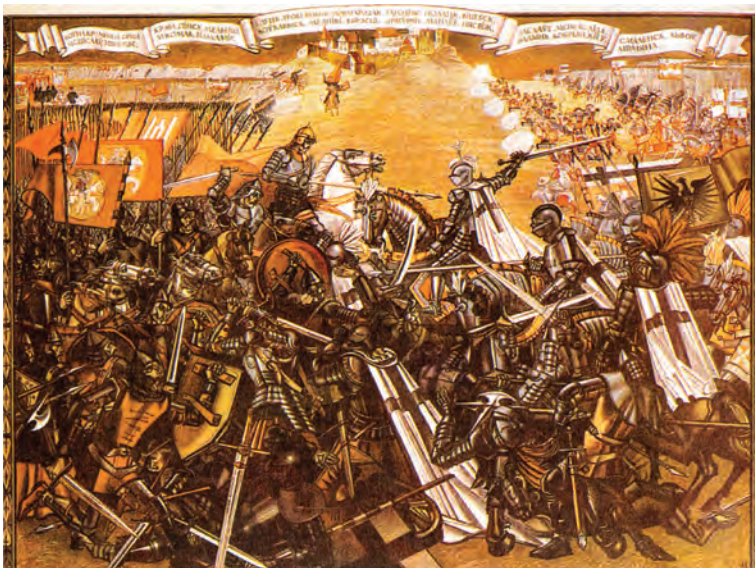
I. 1410 год. 15 ліпеня. Самая сярэдзіна лета.

II. Сонца, адпачыўшы за ноч, шчодро ліло свае залатыя прамяні на даліну, што шырока раскінулася каля вёсак Грунвальд і Таненберг. Заходні край даліны павольна ўзнямаўся ўгору, пераходзячы ва ўзвышша. Усходні — хаваўся ў лесе, які нагадваў наднёманскія пушчы. Сама даліна як вымерла. Пустынная. Бязлюдная.

III. У высокім малочна-блакітным небе плылі бялявыя аблачынкі. Яны то запавольвалі свой бег, то быццам намагаліся дагнаць адна адну, каб злучыцца ў хмару і праліцца дажджом на замяглую траву, на спакутаваную гарачынёй лістоту.

IV. «Зусім як нашы харугвы¹, — падумаў вялікі князь Вітаўт, — што з усяго Літоўскага княства, з усяе Польшчы сабраліся ў адзінае войска. Быццам тыя аблачыны — у хмару. На чым жа баку будзе вецер перамогі?»

V. Нямецкае войска павольна спускалася з узвышшаў. Вось яно прамінула Грунвальд і спынілася пасярод даліны. У поўным баявым парадку. Крыжаносцы бачылі ў даліне толькі некалькі варожых харугваў. Ім не было вядома, якія сілы крыюцца ў сховах лесу. Перакананы ў непераможнасці рыцарскага войска, вялікі магістр Ульрых паслаў рашучы выклік.

У. Басалыга. Грунвальдская бітва, 1410 г.

VI. Неўзабаве загучалі баявыя трубы. Першымі прынялі на сябе націск крыжакоў вялікалітоўскія ваяры. Саступаючы нямецкім рыцарам узбраеннем, яны ніколучкі не саступалі ім у смеласці і сіле. Дарма што ліцвіны, як звалі тады сябе беларусы, і жмудзіны-летувісы былі ў большасці ў звярыных шкурах, з лёгкімі мячамі ў руках. Яны з месца пусціліся наўскач на сваіх нізкарослых, але вёрткіх коніках. Насустрэч цяжкаўзброеным, закутым у латы рыцарам. Чатырнаццаць крыжацкіх харугваў на рослых конях кінуў Ульрых супраць вялікалітоўскага войска. Іскры сыпаліся з мячоў і шчытоў. Ламаліся коп'і. Падалі людзі пад капыты коней. Бой ішоў не на жыццё, а на смерць. Доўга ніводзін з бакоў не меў перавагі. Але радзела Вітаўтава войска, усё меней заставалася ваяроў. І загадаў вялікі князь аслабелым харугвам з боем адыходзіць да ўзлеску, адцягваючы за сабой сілы крыжакоў.

VII. І вось тут кідае на поле бою свае галоўныя сілы польскі кароль Ягайла. Віхура смерці забушавала з новай сілай. Шалі шчасця вагаліся бесперапынна. Крыжацкія харугвы, якія цяснілі ліцвінаў і жмудзінаў да лесу, ужо радаваліся перамозе. Вярнуўшыся ад лесу ў даліну, убачылі, што тут бой у самым разгары, і ўрэзаліся ў фланг польскага войска.

VIII. I тут на дапамогу польскаму каралю прыйшло нечаканае падмацаванне: гэта князь Вітаўт, сабраўшы ў кулак свае харугвы, зноў павёў іх у бой. Крыжакі не вытрымалі, пачалі адыходзіць. А неўзабаве і проста пабеглі з поля бою, ратуючыся ад пагібелі і палону.

IX. О колькі палегла ў той дзень і з таго, і з другога боку! Больш як палова ваяроў, прыведзеных Вітаўтам, не вярнулася дамоў з-пад Грунвальда. Яшчэ больш загінула крыжакоў. Знайшоў тут сваю смерць і вялікі маістр Ульрых.

X. Шмат гадоў прамінула з таго часу. Але слава продкаў не згасла. Слава продкаў жыве! (*Паводле А. Вольскага*).

● Правядзіце каменціраванае чытанне тэксту па ланцужку: растлумачце найбольш складаныя (на ваш погляд) арфаграмы і знакі прыпынку ў простых ускладненых сказах ці частках складаных сказаў.

Якім вам уяўляецца мемуарыял на Грунвальдскім полі? Вусна апішыце яго.

Перакажыце тэкст, захоўваючы стыль аўтара, каб атрымалася яскравае апісанне гістарычнай падзеі.

379. Перакладзіце пісьмова тэкст з рускай мовы на беларускую. Падкрэсліце ў ім лексічныя і марфалагічныя сродкі сувязі паміж яго часткамі. Лексічныя сродкі пазначце літарай **л**, а марфалагічныя — літарай **м**.

Памятники архитектуры Беларуси

Путешествия по стране, и прежде всего встречи с «музыкой в камне», не оставляли меня в покое.

Можно ли пройти мимо Сынковичского храма и не отозваться на его таинственную прелесть?

Всё наше зодчество спаяно связями с европейской архитектурой, но по-своему переосмысленной и поэтому не менее ценной.

Каменецкая башня и Коложская церковь в Гродно, Спасо-Евфросиньевская церковь в Полоцке — свидетели нашей славной истории со времён Киевской Руси. Их не пощадило время, но они стоят, и будем надеяться, что их удастся сохранить на долгие века.

Как не остановиться перед образцами белорусской готики и не восславить их, если дорога привела тебя к стенам башен Мирского замка.

А на какой высокой ноте наши зодчие пропели свои барочные песни! Достаточно один раз взглянуть на Софию в Полоцке, чтобы понять, что это великое искусство, которое обогащает души людей (*По В. Басалыге*).

- Разгледзьце рэпрадукцыі твораў У. Басалыгі. Апішыце адну з іх.
- Ці супадаюць вашы погляды на архітэктурныя помнікі з поглядамі аўтара?

380. 1. Уявіце сабе наступную сітуацыю: вашаму класу даручылі напісаць дзіцячую энцыклапедыю пра людзей беларускай культуры. Пра каго б вы напісалі? Запішыце 2-3 прозвішчы прадстаўнікоў беларускай культуры, пра якіх вы маеце дастаткова звестак:

- 1) пісьменнікі;
- 2) мастакі;
- 3) архітэктары, скульптары;
- 4) кампазітары;
- 5) акцёры.

2. Дapішыце 2-3 фразы (на выбар):

1) Беларуская мова — гэта люстэрка беларускай культуры, таму што

2) Беларуская мова — гэта жыватворная крыніца беларускай культуры, таму што

3) Беларуская мова — гэта спосаб перадачы дасягненняў культуры ад аднаго пакалення да другога, таму што

4) Беларуская мова — гэта асобае павелічальнае шкло, якое паказвае нам

3. Вам трэба напісаць водгук на твор ці апісаць прадмет беларускай культуры. Назавіце 2-3 творы ці прадметы, пра якія вы можаце напісаць:

1) музычны твор;

2) твор жывапісу;

3) твор архітэктуры, скульптуры;

4) твор народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва;

5) твор іканапісу;

6) прадмет нацыянальнага побыту;

7) прадмет нацыянальнага адзення;

8) прыказка, прымаўка, устойлівы выраз;

9) формула маўленчага этыкету;

10) слова беларускай мовы.

4. Выкажыце сваю думку па адной з наступных праблем:

1) Ці з'яўляецца беларуская мова каштоўнасцю, якую неабходна захоўваць і берагчы?

2) Якія каштоўнасці культуры важныя для чалавека?

3) Ці патрэбна захоўваць культурныя каштоўнасці, каб перадаць іх нашчадкам?

4) Францішак Багушэвіч заклікаў беларусаў: «Не пакідайце ж мовы беларускай, каб не ўмёрлі!» Ці згодны вы з ім? Сваю думку абгрунтуйце.

5) У чым заключаецца багацце беларускай мовы?

5. Чым здзівілі вас пытанні, на якія вы адказвалі? Аб чым прымусіла задумацца выкананая праца? Кратка напішыце пра гэта.

@ Пры выкананні задання можна звяртацца да кнігі «Дзіцячы атлас Беларусі. Славутыя асобы» Станіславы Умец.

381. Прагледзьце тэкст, не чытаючы яго. У чым яго адметнасць? Прачытайце тэкст. Вызначце яго жанр. Як можна выкарыстаць атрыманую інфармацыю?

Самыя трагічныя старонкі ў гісторыі Беларусі звязаны з **Вялікай Айчыннай вайной**, якая забрала жыцці кожнага трэцяга жыхара нашай краіны. Аб ёй нагадваюць легендарная **Брэсцкая крэпасць**, гераічнае **Буйніцкае поле ў Магілёве**, наваколле **Оршы**, дзе гучалі першыя залпы слаўтай «**Кацюшы**», «**Лінія Сталіна**» і мноства іншых мясцін, якія сталі сведкамі страшных падзей...

Аб гэтай вайне «расказваюць» сумна вядомая на ўвесь свет **Хатынь** і яшчэ сотні спаленых разам з людзьмі вёсак, крывавыя лагеры смерці **Трасцянец**, **Чырвоны Бераг**, **Азарычы**, мноства гета, што існавалі па ўсёй краіне...

Ёй прысвечаны першы ў свеце **музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны**, адкрыты для наведвальнікаў 7 лістапада 1944 года, які атрымаў новы **будынак-сімвал да 70-годдзя вызвалення Беларусі**.

У многіх гарадах і вёсках нашай краіны ўстаноўлены абеліскі і мемарыялы ў памяць аб героях, пераможных танкі і гарматы часоў Вялікай Айчыннай вайны, створаны ўнікальныя музейныя экспазіцыі, шануюцца брацкія і адзіночныя магілы загінуўшых салдат і мірных жыхароў.

Кожны год, у **Дзень Перамогі 9 мая** і ў памятныя дні вызвалення беларускіх гарадоў і вёсак, праводзяцца святочныя шэсці, сустрэчы і вечары памяці.

Сёння ў Беларусі распрацаваны цікавыя гістарычныя маршруты, прысвечаныя войнам і баям на яе тэрыторыі, гераічным лёсам людзей і трагедыям, пра якія нельга забываць (*Паводле інфармацыі з афіцыйнага сайта Рэспублікі Беларусь Belarus.by*).

Ці ёсць гістарычныя помнікі ў вашым горадзе (вёсцы)? Апішыце адзін з іх і раскажыце пра гісторыю яго стварэння, свае адносіны да яго.

Для ўзору можна выкарыстаць матэрыялы «Калыска дзяржаўнасці і духоўнасці».

@Звярніцеся да афіцыйнага сайта Рэспублікі Беларусь Belarus.by і прачытайце дадатковую інфармацыю да выдзеленых фрагментаў тэксту.

382. Спішыце сказы, расстаўляючы знакі прыпынку. Пракаменціруйце іх пастаноўку.

1. Узыходзіла прабіваючыся праз імглу сонца (*Я. Сінакоў*).
2. Колісь яшчэ ў дні юнацтва мяне зачароўвалі прасторы роднай зямлі (*Я. Колас*). 3. Шчырыя шумлівыя яны заліліся звонкім смехам (*У. Краўчанка*). 4. На станцыю павёз Архіпа той жа сват сівы дзед Яхім^{сн} (*М. Гарэцкі*). 5. Прабег прамень ад сонца ясны веснік і абвясціў людзям: вясна ідзе! (*Я. Пушча*). 6. Летам асабліва ў ліпені і ў жніўні двор пусцеў зарастаў травой (*М. Калачынскі*). 7. Над кубкам возера глыбокім і шклянным у тонкай просіні між кросен багавіння* лілеі плакалі ў хвалях сініх...^{сн} (*П. Трус*).

ПРАВЕРЦЕ СЯБЕ

1. Што называецца адасабленнем?
2. Якія члены сказа могуць адасабляцца?
3. Як інтануюцца адасобленыя члены ў залежнасці ад месца ў сказе?
4. Якія знакі прыпынку ўжываюцца для выдзялення адасобленых членаў сказа на пісьме?
5. Якую сінтаксічную ролю пры адасобленых прыдатках могуць выконваць канструкцыі са злучнікам **як**? Ці заўсёды яны выдзяляюцца коскамі?
6. Для чаго служаць удакладняльныя члены сказа?

Сказы з параўнальнымі зваротамі

§ 45. Параўнальны зварот

383. Прачытайце ўрывак з паэмы Я. Купалы «Бандароўна».

У слаўным месце
Берастэчку —
Слаўны Бандарэнка,
Ў яго дочка —
Бандароўна,
Пашукаць — паненка.
<...>
Як маліны, яе губкі,
А твар, як лілея,
Як дзве зоркі, яе вочы,
Гляне — свет яснее.